

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Filmaren – den moderna tidens griot

Dani Kouyaté befinner sig ofta på resande fot, någonstans mellan det ockraröda dammet på Burkina Fasos vägar, kvarteren i Paris 18:e arrondissement eller numera Uppsalas slättlandskap dit han nyligen har flyttat med sin svenska hustru.

UTE BLÅSER KALLA VINDAR och inne på kaféet i centrala Uppsala där vi sitter fräser en espressomaskin. Här är Dani Kouyaté okänd bland gästerna. I sitt hemland, Burkina Faso, är han en etablerad filmregissör och skulle knappast passera obemärkt.

I Sverige är mycket nytt. Här finns ett helt universum av koder att knäcka. Dani Kouyaté gör det med filosofisk ödmjukhet. Att vara i ett nytt land liknar han vid att vara på besök i ett annat kodsysteem.

– Människorna är i grunden desamma överallt. Det är koderna, de som talar om hur vi ska bära oss åt i mötet med andra, som skiljer sig åt, säger han.

Sättet man hälsar på är ett exempel. I Burkina Faso krävs ofta en kvart för att hälsa på grannarna. I Sverige kan det vara avklarad med huvudnickning.

– Man finner sig själv i den andra när man lever i ett annat kodsysteem. Kritisk blir man i regel när man inte förstår koderna.

NATUREN OCH LUGNET I SVERIGE GER HONOM möjlighet att återknyta kontakten med sig själv och här finner han nöjet i enkla njutningar, i sånt som inte är "lönsamt", som att promenera.

Annars kopplar han gärna samman njutning och arbete.

– När man inser meningen med det arbete man utför, då blir arbetet i sig en njutning. När jag gick på filmskolan i Ouagadougou var det viktiga att göra film. Sedan började jag fråga mig vad som var meningen med mitt arbete, vad jag egentligen ville förmedla.

Långt ifrån Hollywood är filmskapande inget yrke att bli rik på. Men för Dani Kouyaté har det varit lika självklart att växa upp till konstnär som det för andra har varit att lära sig att gå. Inte mer än fem år gammal följde han med sin far på filminspelningar – den numera världskände Sotigui Kouyaté, som vann Silverbjörnen för bästa manliga skådespelare med sin roll i fil-

men *London River*, på Berlins filmfestival 2009.

Genom filmkameran för Dani Kouyaté familjens traditioner vidare. Han kommer från en griotfamilj, där berättandet spelar en central roll. I Västafrika är grioten den budbärare som i mer än tvåtusen år har fört historien vidare genom muntligt berättande.

Men tiderna förändras och därmed traditionerna. Att historiens fortlevnad enbart ska ske genom muntligt berättande är ingen lag.

– Grioten har alltid varit ett med tiden. När min farfar under kolonialtiden för första gången kom i kontakt med ett dragspel blev han överförtjust och började längta intensivt efter ett eget instrument. Till slut kom han över ett dragspel och anpassade det till burkinska rytmer.

– Idag är filmkameran ett modernt instrument och ett av de verktyg som finns till hands, säger Dani Kouyaté.

DANI KOUYATÉ HAR FRAMFÖRALLT gjort sig känd som en myternas och legendernas mästare med långfilmerna *Keita – griotens arv* (1995) och *Sia, pytonormens dröm* (2001). Filmen *Ouaga Saga* (2004), en urban komedi med allvarliga undertoner, filmades med digital teknik och blev mångfaldigt uppmärksam. Den fick emellertid aldrig stöd från Svenska Filminstitutet för att översättas och kom i och med detta inte upp på svenska biografer.

Filmen om den burkinske författaren Joseph Ki Zerbo var hans första dokumentär. Ett slumpartat möte ledde sedan till ytterligare en. Den om Therese Bernie, en svart kvinna från Guadeloupe som alltid har kämpat mot fattigdom och orättvisor.

För drygt tre år sedan blev tillfrågad om han kunde filma en teaterföreställning.

– Men mitt jobb är ju inte att spela in. Jag är konstnär, så jag bad att åtminstone få intervjua kvinnan som föreställningen handlade om.

Dani Kouyaté, som kommer från en griot-familj i Burkina Faso, berättar sina historier med film istället för med ord.

Foto: Suzanna Petersson Kero

Samtalet med Therese Bernie blev ett möte utöver det vanliga. Nu förmedlar han hennes berättelse via filmduken. Hon sjunger om smärtsamma upplevelser men utstrålar positiv energi. Här hittar filmkonsten ett uttryck som kan bidra till förändring.

– En film ska ge oss näring och det tror jag att berättelsen om Therese Bernie gör. Hon blir en symbol för alla kvinnor i världen som kämpar vidare trots de svårigheter hon möter.

Med dokumentärfilmen har Dani Kouyaté antagit en utmaning.

– Det är extremt svårt att lyckas med en dokumentär. Jag liknar den vid filmkonstens ädla form som behandlar sanningen. För mig är det en stilövning. Jag vill gärna prova nya saker. Långfilm är något helt annat. Det är inte jämförbart. Långfilmen är en ren metafor där regissören blir guden som bestämmer över sagan och karaktärerna i den.

Och nu börjar Dani Kouyaté känna längtan efter att göra en långfilm igen.

– Men jag söker en idé, något som är tillräckligt bra att dela med andra, säger han.

I första hand är han på väg till Paris för att sätta upp en pjäs, en monolog, framförd av en kvinna, som bygger på det berömda eposet om Soundiata Keïtas (Malis grundare) mormor.

FILMENS MÖJLIGHETER TILL TROTS verkar Dani Kouyaté stå teatern ännu närmare.

– Med film arbetar man snabbt och följer känslan. Som filmregissör blir jag beroende av andra människors tid, av de skådespelare som ger mig sin talang och som jag i värsta fall knappt hinner lära känna. Teatern sätter inte samma gränser. Den är mer mänsklig, säger Dani Kouyaté.

SUZANNA PETERSSON KERO